

— По този начинъ ако войната е тъй ужасна, то слѣдува да се воюва само тогава, когато неприятельтъ са е явилъ при мене, въ страната....

— О не. Всяка страна има право на извѣстенъ растъ. Принципа на националноститѣ прѣди всичко. Господарството трѣбва да се разширява до тогава, до гдѣто у него не бжде това, което ний наричаме естествени граници, законни очертания. На насъ, т. е. на славянитѣ, защото ако ний сме са заключили въ тѣснитѣ прѣдѣли само на руското племе, ний ще изгубимъ всичко свое значение, всякой исторически *raison d'être*, така азъ говоря, че на насъ славянитѣ сж пуждни Босфорътъ и Дарданелитѣ като естественъ изходъ къмъ морето, иначе, безъ тѣзи знаменити проливи, безъ да глѣдаме на всякийтъ нашъ неизмѣримъ небосклонъ, ний ще са задушимъ въ него. Тукъ именно слѣдува единъжъ за всякога да свърнемъ съ всякою сантименталностъ и да помнимъ само своитѣ интереси. Отначало своитѣ — а послѣ може да помислимъ за чуждитѣ.... Наполеонъ великий отлично разбиралъ това.... Той не отъ простодушие откри своитѣ карти на Александра Първий. Въ Ерфуртъ и Тильзитъ той му прѣдложи да положатъ прѣдѣлитѣ на Европа.....

— Да, да почнемъ война, гдѣто отпослѣ рѣки кръвъ протекла би.

— А белкимъ отпослѣ тя не са разля съ морета. Той ни даваше Евронейска Турция, Молдавия и Влахия, благословениятъ съ небо славянскій югъ, за това само, щото ний да му небъркаме да са расправи съ Германия и Великобритания. Ще помислишь, какви приятели! Това е все едно, че азъ бихъ прѣдложилъ да унищожжъ вашитѣ най върли неприятели, още и за позволение, което е дадено вамъ за това, почижъ бихъ да ви обенивамъ възнаграждение.... А ний какво направихме?.... Отъ начало разбрахме въ какво състои дѣлото, а отпослѣ почихме да играемъ въ вѣрността на платоническитѣ съюзи, побратихме са съ нѣмцитѣ! А и за това паднжъ ни са за орѣхи. Цѣли морета кръвъ проляхме, а и още ще са протѣятъ, бждете увѣрени, и все на това сжщото ще дойдемъ.\*)

---

\*) Азъ прѣвождамъ тукъ взглядоветѣ на М. Д. Скобелева като много характерни. Безъ тѣхъ той не щѣше да бжде нѣщо и точно очертаитъ.